

О. М. Вінник,

доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАПрН України,
головний науковий співробітник відділу
правового забезпечення ринкової економіки
НДІ приватного права і підприємництва
імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України

УДК 340.12:346.1:346.2; 347.72

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ КОРПОРАТИВНИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Стаття присвячена сучасним проблемам правового регулювання корпоративних відносин, зумовлених розвитком інститутів громадянського суспільства та цифрових технологій, що викликали появу цифрових інформаційних прав. Громадянське суспільство як самоорганізація суспільства за межами більш жорстких сфер державної влади та інтересів ринку, покликане забезпечити умови для самореалізації окремих індивідів і колективів. Інформаційна система відіграє істотну роль у функціонуванні такого суспільства, виконуючи комунікаційну функцію та, відповідно, забезпечуючи своїх суб'єктів необхідною інформацією для взаємодії. Учасники корпоративних відносин в умовах такого суспільства повинні мати реальні можливості щодо реалізації своїх прав, в т. ч. цифрових, пов'язаних з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

В корпоративному законодавстві України відображаються (проте повільно і неопосередовано) можливості учасників корпоративних відносин (включно з потенційними) і суспільства щодо поінформованості про діяльність товариства, його крупних учасників, афілійованих осіб з питань реалізації їхніх корпоративних прав і впливу на товариство, а також застосування інформаційно-комунікаційних/цифрових технологій при висвітленні діяльності товариства, щодо підготовки до загальних зборів та їх проведення, випуску акцій в без документарній формі. Разом з тим, залишаються неврегульованим відносини щодо обов'язкової наявності електронних ресурсів в усіх господарських товариствах, обов'язковості відображення в їх установчих документах електронної адреси, наявного веб-сайту, можливості проведення екстрених засідань органів товариств (виконавчого органу та наглядової ради) в режимі онлайн, а також поінформованості учасників корпоративних відносин про наявність в товаристві акціонерної угоди/корпоративного договору. Сторони такого договору фактично є афілійованими особами без притаманних подібним особам обов'язків. В результаті укладення такої угоди відбувається «перерозподіл» сил в товаристві, що може негативно позначитися на можливостях реалізації рештою учасників/акціонерів, які не брали участь в такому договорі своїх прав та законних інтересів. Відтак, ігноруються потреби громадянського суспільства (в т. ч. в особі пересічних учасників/акціонерів господарських товариств) щодо можливостей контролю над ринком, аби ринкові цінності не домінували над загальнолюдськими.

Пропонуються шляхи вдосконалення правового регулювання корпоративних відносин з метою урахування інформаційних потреб господарських товариств, пересічних їх учасників, суспільства в цілому з метою забезпечення соціального спрямування економіки та її цифровізації згідно зі схваленою Урядом України Концепцією розвитку цифрової економіки та суспільства. Акцентується увага на необхідності урахування тенденції корпоративно-правового регулювання в Євросоюзі, включно з проблемами кодифікації корпоративного законодавства та цифровізації корпоративних відносин.

Ключові слова: громадянське суспільство; цифрові технології; інформаційне суспільство; корпоративні відносини; право на інформацію; договір між акціонерами/корпоративний договір.

Визначальними ознаками сучасного суспільного життя на національному та транснаціональних рівнях є розвиток інститутів громадянського суспільства та цифровізація ключових сфер суспільного життя (їх насичення сучасними інформаційно-комунікаційними/цифровими технологіями [1]), що забезпечила становлення інформаційного суспільства [2, с. 5—14, 47—92, 122]. Подібні трансформації в Україні відбулися на нормативно-правовому рівні, про що свідчать Закон України від 09.01.2007 р. «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007—2015 роки» [3], акти Уряду України, спрямовані на розвиток відносин у зазначених сферах: (концепції та стратегії розвитку громадянського суспільства [4], електронної демократії [5], інформаційного суспільства [6], цифрової економіки та суспільства [1]), що відповідає закріпленням у Конституції України засадам щодо соціального забезпечення вітчизняної економіки [7, ст. 13], побудови в Україні демократичної правової соціальної держави, забезпечення громадянам ключових прав та свобод, включно з правом на інформацію [7, преамбула, статті 1, 3 розділу I, розділ II]. Крім того, відповідні зміни (зокрема, щодо права на інформацію, застосування цифрових технологій та ін.) було внесено в інші акти законодавства. Наскільки це відповідає потребам громадянського суспільства, можна прослідкувати на правовому регулюванні корпоративних відносин в господарських товариствах (ГТ), що належать до об'єднань капіталів — акціонерних товариствах (АТ), товариствах з обмеженою відповідальністю (ТОВ) і товариствах з додатковою відпо-

відальністю (ТДВ). Актуальність подібного дослідження зумовлена не лише вищезгаданими змінами в суспільному житті та нещодавніми нормативно-правовими новаціями, а й браком досліджень корпоративних правовідносин у ракурсі забезпечення права на інформацію в епоху цифрових технологій та розвитку інститутів громадянського суспільства, хоча чимало праць присвячено окремим правовим аспектам громадянського суспільства та інформаційної сфери, зокрема, щодо ролі інформації в громадянському суспільстві (І. Гетьман [8]), місця в ньому приватного права (Н. С. Кузнецова [9]), значення інформаційної безпеки для його інститутів (А. А. Головка [10]), проблем регулювання відносин інформаційного суспільства (В. С. Політанський [11]), становлення ІТ-права та регулювання ІТ-відносин, у т. ч. щодо електронної комерції (Є. О. Харитонов, О. І. Харитонова, Н. Ю. Голубева та ін. [12]), законодавчого регулювання телекомунікаційних відносин (Ю. І. Остапенко) [13], правової охорони авторського права в цифровому медійному середовищі (О. О. Мацкевич [14]) та ін. Проте проблема впливу громадянського суспільства та інформаційної сфери (зокрема, цифрових інформаційно-комунікаційних технологій) на правове регулювання корпоративних відносин мало досліджена [15], що невинувато через значний вплив корпоративного сектору на економіку, часті та істотні зміни в правовому регулюванні корпоративних відносин, складність останніх та неоднорідність учасників/акціонерів ГТ: попри рівні права, вони мають різні можливості щодо реалізації корпоративних прав, зумовлені

ринковим (а не демократичним) принципом участі в управлінні товариством та розподілі його прибутків — залежно від розміру частки учасника (акціонера) у статутному капіталі. У зв'язку з цим варто проаналізувати стан правового регулювання корпоративних відносин з точки зору їх відповідності основним засадам громадянського суспільства, можливості реалізації учасниками (в т. ч. потенційними) зазначених відносин права на інформацію, включно з цифровими правами, що і є метою цієї статті.

Хоча громадянське суспільство та інформаційне суспільство — доволі складні явища, але для досягнення зазначеної мети варто визначити їх основні характеристики та зв'язок з корпоративними відносинами.

Більшість аналітиків, ймовірно, погодяться з тезою, що громадянське суспільство є сумою (сукупністю) установ, організацій та окремих осіб, що функціонують у сім'ї, державі та на ринку, в яких люди добровільно об'єднуються (приєднуються) для досягнення спільних інтересів; воно є сферою, розташованою між державою та ринком — **буферною зоною**, досить сильною, аби стримувати та контролювати і державу, і ринок, заважаючи тим самим кожному з них стати надміру сильним та домінуючим [16]. **Громадянське суспільство (ГС)** — це самоорганізація суспільства за межами більш жорстких сфер державної влади та інтересів ринку [16]. До основних елементів громадянського суспільства відносять різноманітність та рівність всіх форм власності, свободу праці та підприємництва, ідеологічну багатоманітність і свободу інформації, розвинуте самоуправління, цивілізовану правову владу [17; 18]. **Інформаційна система** відіграє істотну роль у функціонуванні такого суспільства, виконуючи комунікаційну функцію та, відповідно, забезпечуючи своїх суб'єктів необхідною інформацією для взаємодії [8, с. 50–54; 19]. Вільний доступ до інформації є однією з умов належного функціонування громадянського суспільства [20, с. 647]. В сучасних умовах це якнайкраще забез-

печується через глобальну інформаційну мережу Інтернет, вільний доступ до якого ще у 2011 р. визнано ООН фундаментальним правом людини — **цифровим правом**, що зазначено в Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки [1].

Швидкий обмін інформацією та доступ до неї забезпечують цифрові технології, що якісно змінили сучасне суспільство, яке нерідко іменують **інформаційним (ІС)** — суспільством, в якому інформація і знання продукуються в єдиному інформаційному просторі та основними ознаками якого є: збільшення ролі інформації і знань в житті суспільства; зростання кількості людей, зайнятих інформаційними технологіями, комунікаціями і виробництвом інформаційних продуктів і послуг, зростання їх частки у валовому внутрішньому продукті; зростання інформатизації та ролі інформаційних технологій в суспільних, у т. ч. господарських, відносинах; створення глобального інформаційного простору, який забезпечує ефективну інформаційну взаємодію людей, їх доступ до світових інформаційних ресурсів і задоволення їхніх потреб щодо інформаційних продуктів і послуг [21; 22].

Громадянське суспільство (включно зі своєю інформаційною системою) будується на забезпеченні балансу інтересів особи, суспільства, держави [23]. Ринкові засади економічного життя на нього впливають, не будучи його складовою, оскільки сенсом такої економіки є комерційна діяльність, а ключовими (за впливом на економічне життя) її суб'єктами є орієнтовані на отримання прибутку підприємницькі організації, насамперед, господарські товариства з формальною рівністю їх учасників, проте, як вже згадувалося, різними можливостями.

Розвиток інформаційної сфери, включно з поширенням цифрових технологій, позначився і на корпоративних відносинах. Це можна прослідкувати за змінами в законодавстві, що стосуються правового статусу організацій корпоративного типу та правового режиму акцій, електронна форма яких передбачалася ще Законом

«Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні» [24], а згодом — законами «Про цінні папери та фондовий ринок» [25, статті 3, 4, 6, 6¹] та «Про депозитарну систему України» [26, статті 22—24, 27].

Крім того, застосування цифрових технологій і, відповідно, можливостей Інтернету в корпоративних відносинах передбачено:

- **Господарським кодексом України** [27], в якому закріплено положення про оприлюднення господарськими товариствами, що контролюються державою або органом місцевого самоврядування, інформації про свою діяльність шляхом розміщення її на власній *веб-сторінці/веб-сайті* або на *офіційному веб-сайті* суб'єкта управління об'єктами державної/комунальної власності, що здійснює функції з управління підприємством, у строки та порядку, встановлені Урядом (щодо господарських організацій, контрольованих державою) чи відповідною місцевою радою (щодо господарських товариств з переважачою часткою територіальної громади в статутному капіталі); при цьому доступ до таких *веб-сторінок* та *веб-сайтів* має бути цілодобовим і безоплатним (статті 79, 90);

- **Цивільним кодексом України** [28], що містить положення про *можливість*: відображення інформації в електронному вигляді (ст. 200), вчинення правочину в електронній формі (ст. 205), яка є однією з модифікацій письмової форми (ст. 207);

- **законами України**: «Про акціонерні товариства» [29], який передбачає: можливість направлення повідомлень акціонерам через депозитарну систему (п.п. 14 і 14¹ ч. 1 ст. 2); бездокументарну форму акцій (ч. 2 ст. 20); розміщення на власному *веб-сайті* АТ-інформації про проведення загальних зборів акціонерів (ст. 35), а також про можливість надання акціонерам для ознайомлення в *електронній формі* документів, на підставі яких прийматимуться рішення на загальних зборах (ст. 36); «Про інституту спільного інвестування» [30], ст. 51

якого передбачає виключно бездокументарну форму акцій корпоративного інвестиційного фонду, ст. 76 містить положення про розміщення на веб-сайті компанії з управління активами інвестиційного фонду інформації, яка підлягає оприлюдненню відповідно до законодавства, а також вимог внутрішніх документів компанії з управління активами, проспекту емісії цінних паперів інституту спільного інвестування, регламенту, а ст. 57 — можливість подання заявки на придбання та викуп цінних паперів інституту спільного інвестування з використанням електронного цифрового підпису;

- **Законом України** від 6 лютого 2018 р. «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» [31], який передбачає можливість проведення загальних зборів у режимі відео-конференції (ч. 3 ст. 33);

- **підзаконними актами Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку** (НКЦПФР), які свідчать про можливість, а в певних випадках — обов'язковість використання учасниками корпоративних відносин та уповноваженими у відповідних сферах органами (в т. ч. вищезгаданим) електронних засобів зв'язку, електронної форми документів, електронного цифрового підпису, наявності власної веб-сторінки/веб-сайту для оприлюднення передбаченої законом інформації, електронної форми обміну інформацією/документами, електронної пошти для направлення акціонерним товариством своїм акціонерам повідомлень тощо [32; 33; 34; 35; 36 та ін.].

Отже, цифрові технології увійшли в корпоративні відносини і стали невід'ємною їх складовою для професійних учасників ринку цінних паперів, господарських товариств, що контролюються державою або територіальною громадою, акціонерних товариств і навіть інших видів господарських товариств як юридичних осіб, що можуть, а в передбачених законом випадках — повинні мати та використовувати електронні ресурси.

Інформаційні права (включно з цифровими) учасників корпоративних відно-

син також значною мірою віддзеркалені в чинному законодавстві: щодо прав учасників/акціонерів товариства на отримання інформації про діяльність товариства [29, статті 25, 26; 31, ст. 5], в т. ч. про проведення, порядок денний загальних зборів, пов'язані з прийняттям ними рішень документами, протоколами [20, статті 35, 36, 45; 31, статті 32, 33], з іншими документами товариства [29, ст. 78; 31, ст. 43], про набуття особою/групою пов'язаних осіб контрольного пакету акцій/відповідною часткою в статутному капіталі ГТ [29, ст. 65], про наявність у посадової особи товариства конфлікту інтересів [29, ст. 71; 31, ст. 42], можливість реалізації цифрових прав товариства та його учасників при проведенні загальних зборів ТОВ/ТДВ у режимі відео-конференції та/або шляхом опитування [29, ст. 33], розміщенні на сайті АТ інформації про загальні збори та його діяльність [20, ст. 35] та ін.

Разом із тим, проігноровано право на інформацію товариства та/або його учасників стосовно низки важливих для них подій, що шкодять реалізації ними своїх корпоративних прав і не відповідають основним засадам ГС і ІФ. Зокрема, ігноруються інформаційні права товариства та/або частини його учасників, які не є сторонами корпоративного договору чи договору між акціонерами [29, ст. 26¹; 31, ст. 7], оскільки, за загальним правилом, не передбачений обов'язок (а) сторін корпоративного договору повідомити ТОВ/ТДВ і решту його учасників про наявність такого договору, а також (б) АТ повідомити про відомий йому факт укладення договору між акціонерами решту його акціонерів у будь-який передбачений законом спосіб, у т. ч. шляхом розміщення відповідної інформації на власному веб-сайті. Відсутність подібної інформації може позначитися на прийнятті згаданими учасниками корпоративних відносин рішень стосовно реалізації своїх прав. У зарубіжній практиці передбачений більш закритий режим таких угод, проте інформація про їх наявність має бути відкритою не лише для товариства та його учасників, а й доступ-

ною для осіб, що мають намір набути участь (акції) такого товариства. Крім того, особи, що уклали такий договір, фактично є афілійованими, оскільки можуть діяти скоординовано (в т. ч. голосувати, укладати угоди з товариством), як одна особа. Проте в Законі «Про акціонерні товариства» (ст. 2), положення якого щодо афілійованих осіб поширюються на ТОВ і ТДВ [31, ст. 42], подібні особи не визнаються афілійованими; відповідно, на них не поширюються обмеження та вимоги щодо акціонерів/учасників, частки яких у статутному капіталі товариства дорівнюють або перевищують встановлену законом межу. Також порушується принцип рівності суб'єктів різних форм власності, оскільки обов'язковість відкритості інформації про наявність корпоративного договору передбачена лише для ТОВ і ТДВ з істотною часткою публічної (державної чи комунальної) власності в статутному капіталі [31, ст. 7], а відтак — діє пріоритет інтересів суб'єктів суто приватної власності щодо конфіденційності факту укладення такого договору всупереч положенням Конституції щодо рівності перед законом усіх суб'єктів права власності [7, ст. 13].

Отже, в корпоративному законодавстві відображаються (проте повільно і непослідовно) можливості учасників корпоративних відносин (включно з потенційними) і суспільства щодо поінформованості про діяльність товариства, його крупних учасників, афілійованих осіб з питань реалізації їхніх прав та можливостей стосовно впливу на товариство, а також застосування сучасних інформаційно-комунікаційних/цифрових технологій при висвітленні діяльності товариства, проведенні загальних зборів ТОВ і ТДВ, випуску акцій в бездокументарній формі. Разом з тим, залишаються неврегульованим відносини щодо обов'язкової наявності *електронних ресурсів* в усіх господарських товариств незалежно від їх виду та участі в них суб'єктів права публічної (державної чи комунальної) власності, обов'язковості відображення в установчих документах ГТ *електронної*

адреси, наявного веб-сайту, можливості проведення екстрених засідань органів товариств (виконавчого та наглядової ради) в режимі *он-лайн*, що варто врахувати при вдосконаленні правового регулювання корпоративних відносин в умовах інформаційного суспільства і його складової — електронної/цифрової економіки. Потреби громадянського суспільства щодо можливостей контролю за ГТ як суб'єктами ринкової економіки значною мірою проігноровані на догоду крупним власникам, що контролюють або бажають контролювати ГТ. Відтак, корпоративне право значною мірою спрямоване на врахування та захист інтересів ринку, а права пересічних учасників ГТ відходять на дальній план, підтверджуючи тезу про олігархізацію українського суспільства [37], що потребує відповідних заходів (на жаль, значною мірою безуспішних, що підтверджує доля проекту закону щодо **Стратегії деолігархізації України** [38]).

Слід також згадати про європейську орієнтацію України щодо правового регулювання суспільних відносин, у т. ч. корпоративних. Протягом останніх років гостро постало питання щодо кодифікації [39] корпоративного законодавства та цифровізації корпоративних відносин [39; 40], про що лише згадува-

лося в окремих працях вітчизняних дослідників [15; 41].

У підсумку варто зазначити: якщо прагнення держави щодо розвитку громадянського суспільства та його інститутів є щирими, то мають бути зроблені відповідні кроки, аби чинне законодавство слугувало суспільству в цілому, а не переважно інтересам олігархів, відповідно, в корпоративному законодавстві мають бути збалансовано враховані інтереси всіх категорій учасників (акціонерів), у т. ч. потенційних, загальносуспільні інтереси шляхом включення до кола афілійованих осіб АТ, ТОВ і ТДВ сторін корпоративного договору/договору між акціонерами, обов'язковість повідомлення товариства про наявність такої угоди, відображення інформації про це в статуті товариства та/або на його сайті.

Гучні гасла щодо розбудови громадянського суспільства, забезпечення прав громадян на інформацію, що впливає на реалізацію ними інших своїх прав, мають підтверджуватися конкретними кроками. Реалізація вищезазначених пропозицій сприятиме зменшенню ступеня олігархізації українського суспільства, що негативно впливає на демократичні перетворення в ньому, включно з корпоративним сектором економіки, яка потребує соціальної відповідальності корпоративного підприємництва [42].

Список використаної літератури

1. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018—2020 роки: схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80/page2> (дата звернення 17.02.2018 р.).
2. Буряк В. Глобальное гражданское общество и сетевые революции: монография. Симферополь, 2011. 150 с.
3. Закон України від 09.01.2007 р. «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007—2015 роки» // Офіційний вісник України. 2007.
4. Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016—2020 роки: затв. Указом Президента України від 26 лютого 2016 р. № 68/2016 // Офіційний вісник України. 2016. № 18. Ст. 716.
5. Концепція розвитку електронної демократії в Україні: схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 р. № 797-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/797-2017-%D1%80/page> (дата звернення 01.02.2018 р.).
6. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні: схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 р. № 386-р // Офіційний вісник України. 2013. № 44. Ст. 1581.
7. Конституція України. Прийнята Верховною Радою 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

8. Гетьман І. Розвиток громадянського суспільства в умовах інформаційно-глобалізаційних процесів // Вісник Академії правових наук України. 2011. № 2 (65). С. 46—54.
9. Кузнецова Н. С. Развитие гражданского общества и современное частное право Украины // Ежегодник украинского права: сб. научн. тр. / отв. за вып. А. В. Петришин. Харьков: Право, 2014. № 6. С. 305—321.
10. Головка А. А. Інститути громадянського суспільства в системі інформаційної безпеки України // Вісник НТТУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. 2015. Вип. 3/4 (27/28). С. 13—16.
11. Політанський В. С. Інформаційне суспільство: виклики для правового регулювання // Вісник Національної академії правових наук України. 2017. № 2. С. 68—78.
12. IT-право: теорія та практика: навч. посіб. / авт. кол.; за ред. Є. О. Харитоновна, О. І. Харитоновної. Одеса: Фенікс, 2017. 472 с.
13. Остапенко Ю. І. Напрями та зміст модернізації законодавчого регулювання телекомунікаційних відносин в Україні: монографія. Харків: Юрайт, 2014. 192 с.
14. Мацкевич О. О. Правова охорона авторського права у цифровому медійному середовищі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.03. Київ, 2017. 20 с.
15. Вінник О. М. Електронна складова в корпоративних правовідносинах // Корпоративне право України та європейських країн: питання теорії та практики: зб. наук. пр.: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (6—7 жовтня 2017 р.). Івано-Франківськ, 2017. С. 49—52.
16. Helmut K. Anheier. How to Measure Civil Society. URL: <http://fathom.lse.ac.uk/features/122552/> (дата звернення 17.02.2018 р.).
17. Громадське суспільство та його інститути. URL: <http://aunion.info/uk/gromadske-susp-lstvo-ta-yogo-Instituti> (дата звернення 11.03.2014 р.).
18. Громадянське суспільство (поняття, ознаки та різновиди) // А. Д. Машков. Теорія держави та права. URL: http://pidruchniki.com/2015073165784/pravo/gromadyanske_suspilstvo_ponyattya_oznaki_riznovidy (дата звернення 11.02.2018 р.).
19. Баренбойм П. Правовое государство как партнер гражданского общества. URL: <http://philosophicalclub.ru/content/docs/go/go.html> (дата звернення 12.03.2014 р.).
20. Шемшученко Ю. С. Громадянське суспільство // Юридична енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1998. С. 646—647.
21. Інформаційне суспільство. URL: <http://techtrend.com.ua/index.php?newsid=11770> (дата звернення 07.02.2018 р.).
22. Information Society. URL: <http://whatis.techtarget.com/definition/Information-Society> (дата звернення 10.03.2018 р.).
23. Грачев В. С. Інститути громадянського суспільства та їх роль в забезпеченні конституційно-правових відносин в Російській Федерації: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. юрид. наук: спец. 12.00.02. Москва, 2011. URL: <http://www.dissercat.com/content/instituty-grazhdanskogo-obshchestva-i-ikh-rol-v-obespechenii-konstitutsionno-pravovykh-otnos> (дата звернення 10.04.2014 р.).
24. Закон України від 10.12.1997 р. «Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні» // ВВР України. 1998. № 15. Ст. 67.
25. Закон України від 23.02.2006 р. «Про цінні папери та фондовий ринок» // ВВР України. 2006. № 31. Ст. 268.
26. Закон України від 06.07.2012 р. «Про депозитарну систему України» // ВВР України. 2013. № 39. Ст. 517.
27. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. // ВВР України. 2003. № 18, № 19—20, № 21—22. Ст. 144.
28. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. // ВВР України. 2003. № 40. Ст. 356.
29. Закон України від 17.09.2008 р. «Про акціонерні товариства» // ВВР України. 2008. № 50—51. Ст. 384.
30. Закон України від 05.07.2012 р. «Про інститути спільного інвестування» // ВВР України. 2013. № 29. Ст. 337.
31. Закон України від 06.02.2018 р. «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» // Голос України від 17.03.2018. № 50.
32. Порядок та умови видачі ліцензії на провадження окремих видів професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів): затв. рішенням НКЦПФР від 14.05.2013 р. № 817 // Офіційний вісник України. 2013. № 48. Ст. 1736.

33. Рішення НКЦПФР від 07.03.2017 р. № 148 «Щодо порядку направлення акціонерним товариством повідомлень акціонерам через депозитарну систему України» // Офіційний вісник України. 2017. № 31. Ст. 978.

34. Порядок інформаційної взаємодії між Єдиним державним реєстром юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців та інформаційною системою Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, обміну документами в електронній формі, затв. наказом Міністерства юстиції України 13.08.2015 р. № 1493/5 та рішенням НКЦПФР від 13.08.2015 р. № 1272 // Офіційний вісник України. 2015. № 69. Ст. 2300.

35. Порядок забезпечення інтересів власників іменних цінних паперів у разі відсутності документів системи реєстру власників іменних цінних паперів певного випуску: затв. рішенням НКЦПФР від 24.06.2014 р. № 805 // Офіційний вісник України. 2014. № 71. Ст. 1999.

36. Положення про функціонування фондових бірж: затв. рішенням НКЦПФР від 22.11.2012 р. № 1688 // Офіційний вісник України. 2012. № 100. Ст. 4094.

37. Олігархізація української економіки перевищує 70%. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2011/06/27/290198/> (дата звернення 10.04.2018 р.).

38. Проект Закону про засади державної стратегії деолігархізації України на 2015—2020 роки (Стратегія деолігархізації України). URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=54685 (дата звернення 10.04.2018 р.).

39. Company law and corporate governance. URL: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/doing-business-eu/company-law-and-corporate-governance_en (дата звернення 24.04.2018 р.).

40. Upgrading EU Company Law for digital solutions and cross-border operations. URL: [http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI\(2018\)6110_14](http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI(2018)6110_14) (дата звернення 24.04.2018 р.).

41. Вінник О. М. Право на інформацію як умова реалізації корпоративних прав в українському та зарубіжному праві: порівняльний аспект // Право та інформація. 2016. № 1 (16). С. 28—37.

42. Баюра Д. О. Нові виклики та загрози сталому розвитку системи корпоративного управління в Україні. URL: <http://ir.kneu.edu.ua/bitstream/2010/6654/1/Bayura.pdf> (дата звернення 10.04.2018 р.).

Винник О. М. Правовое регулирование корпоративных отношений в условиях гражданского общества и цифровых технологий.

Статья посвящена современным проблемам правового регулирования корпоративных отношений, обусловленных развитием институтов гражданского общества и цифровых технологий, привели цифровых информационных прав. Гражданское общество как самоорганизация общества за пределами более жестких сфер государственной власти и интересов рынка, призвано обеспечить условия для самореализации отдельных индивидов и коллективов. Информационная система играет существенную роль в функционировании такого общества, выполняя коммуникационную функцию и, соответственно, обеспечивая своих субъектов необходимой информацией для взаимодействия. участники корпоративных отношений в условиях такого общества должны иметь реальные возможности по реализации своих прав, в т. ч. цифровых, связанных с использованием современных информационно-коммуникационных технологий.

В корпоративном законодательстве Украины отражаются (но медленно и непоследовательно) возможности участников корпоративных отношений (включая потенциальными) и общества по осведомленности о деятельности общества, его крупных участников, афилированных лиц по вопросам реализации их корпоративных прав и влияния на общество, а также применение информационно-коммуникационных/цифровых технологий при освещении деятельности общества, по подготовке к общему собранию и их проведения, выпуска акций в бездокументарной форме. вместе с тем, остаются неурегулированным отношения относительно обязательного наличия электронных ресурсов во всех хозяйственных обществах, обязательности отражение в их учредительных документах электронной почты, имеющегося сайта, возможности проведения экстренных заседаний органов обществ (исполнительного и наблюдательного совета) в режиме он-лайн, а также осведомленности участников корпоративных отношений о

наличии в обществе акционерного соглашения/корпоративного договора. Стороны такого договора фактически являются аффилированными лицами без присущих подобным лицам обязанностей. в результате заключения такого соглашения происходит «перераспределение» сил в обществе, что может негативно сказаться на возможностях реализации остальными участниками/акционерами, которые не участвовали в таком договоре своих прав и законных интересов. Таким образом, игнорируются потребности гражданского общества (в том числе в лице рядовых участников/акционеров хозяйственных обществ) о возможностях контроля над рынком, чтобы рыночные ценности не доминировали над общечеловеческими.

Предлагаются пути совершенствования правового регулирования корпоративных отношений в целях учета информационных потребностей хозяйственных обществ, рядовых их участников, общества в целом с целью обеспечения социальной направленности экономики и ее цифровизации согласно схваленою правительством украины концепцией развития цифровой экономики и общества. Акцентируется внимание на необходимости учета тенденций корпоративно-правового регулирования в Евросоюзе, включая проблемы кодификации корпоративного законодательства и цифровизации корпоративных отношений.

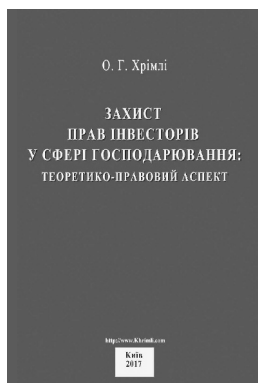
Ключевые слова: гражданское общество; цифровые технологии; информационное общество; корпоративные отношения; право на информацию; договор между акционерами / корпоративный договор.

Vinnyk O. M. Legal regulation of corporate relations in the conditions of civil society and digital technologies.

The article is devoted to the modern problems of legal regulation of corporate relations, caused by the development of civil society institutes and digital technologies, which caused the emergence of digital information rights. Civil society as a self-organization of society outside the more rigid (жорсткий) areas of state power and market interests, is intended (призначений) to provide conditions for the self-realization of individual individuals and groups. The information system plays an essential (істотне) role in the functioning of such a society, fulfilling the communication function (виконуючи функцію зв'язку) and, accordingly, providing its subjects with the necessary information for interaction. Participants in corporate relations in such a society should have real opportunities for realizing their rights, including digital ones, connected with the use of modern information and communication technologies. The corporate law of Ukraine reflects (but slowly and inconsistently) the possibilities of corporate relations participants (including potential) and society regarding awareness (щодо обізнаності) about the activities of the company, its major participants, affiliated persons on issues of realization of their corporate rights and impact on the company, as well as the application of information-communication/digital technologies in coverage of the company's activities, preparation for general meetings and their holding, issue of shares in a non-documentary form. At the same time, unresolved relations regarding the obligatory availability of electronic resources in all business partners remain, the obligation to display in their constituent documents the electronic address, the existing website, the possibility of holding emergency meetings of the company's bodies (executive and supervisory board) in its mode-line, as well as awareness of the participants in corporate relations about the existence of a joint stock company/corporate agreement in the company. The parties to such an agreement are, in fact, affiliated persons without the obligations of such persons. as a result of such an agreement, the «redistribution» of forces in the company takes place, which may adversely affect the ability of the rest of the participants/shareholders who did not participate in such a contract of their rights and legitimate interests, consequently, the needs of civil society (including in the face of ordinary shareholders/shareholders of economic partnerships) about the possibilities of control of the market are ignored so that market values do not dominate the general human.

The article proposes ways to improve the legal regulation of corporate relations in order to take into account the information needs of business partners, their ordinary participants, society as a whole in order to ensure the social orientation of the economy and its digitization in accordance with the Concept of the development of the digital economy and society approved by the government of Ukraine. The focus is on the need to take into account the trend of corporate legal regulation in the European Union, including the problems of codification of corporate legislation and the digitalization of corporate relations.

Key words: *civil society; digital technology; information society; corporate relations; right to information; agreement between shareholders/corporate agreement.*

Хрімлі О. Г. Захист прав інвесторів у сфері господарювання: теоретико-правовий аспект / НАН України, Ін-т економіко-правових досліджень. — Київ: Юрінком Інтер, 2017. — 328 с.,

Khrimli O. G. Protecting the rights of investors in the field of management / NAS of Ukraine, Institute of Economic and Legal Research. — Kyiv: Yurinkom Inter, 2017. — 328 p. — 656 с.

ISBN 978-966-667-688-0

ISBN 978-966-667-689-7

Монографія видана на українській та англійській мові в одній книзі. У монографії розглянуто теоретико-правові аспекти захисту прав інвесторів у сфері господарювання. Сформульовано поняття й особливості інституту захисту прав інвесторів у сфері господарювання. Розглянуто співвідношення публічно-правових і приватноправових інтересів у сфері захисту прав інвесторів. Проаналізовано законодавство щодо захисту прав інвесторів у сфері господарювання. Запропоновано класифікацію форм захисту прав інвесторів у сфері господарювання та надано їх теоретико-правовий аналіз.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів юридичних і економічних спеціальностей вищих навчальних закладів, юристів-практиків, працівників судових органів, органів державної влади й місцевого самоврядування.

